

303.042

SOPRONVÁRMEGYE ÉS SOPRON SZAB. KIR.
VÁROS

RÉGÉSZETI TÁRSULATÁNAK

— 1898. —

ÉVI JELENTÉSE

ÖSSZEÁLLITOTTA

BELLA LAJOS

FŐTITKÁR

SOPRON

ROMWALTER ALFRÉD KŐ- ÉS KÖNYVNYOMDAI MŰINTÉZETE

1899.

MAGY. AKADEMLA
KÖNYVTÁRA

A Feketevárosi Purgstall.

A Kr. e. utolsó évezred praehistorikus vidékein, ennélfogva hazánk területén is, két időszakot különböztetünk meg: a *hallstatti* és a *ténei* kort. Az első a felső-ausztriai Hallstatt fölött emelkedő Salzbergen levő praehistorikus teleptől, a másik a Neuenburgi tó északi partvidékén fekvő Marin község közelében levő La Tène nevű tószakasztól, a mi az ottani halászok nyelvén zátonyos helyet jelent, kapta nevét.

A hallstatti kor elején, tehát Kr. e. mintegy 1000 esztendővel tűnik föl először vidékünkön a vas, eleintén inkább ékszer gyanánt, utóbb azonban mint szerszám is, és mint ilyen a bronzot mind szűkebb körre szorítja, mig nem végre 400 évvel Kr. e. elfoglalja azt a helyet, melyet mind mainapiglan meg is tartott. Ettől az időponttól fogva számítjuk a *ténei* korszakot, mely vidékünkön a Kr. u. első századdal éri végét.

Mindkét korszakban hazánk területén sok telep virágzott, melyeknek száma a gondos kutatások folytán napról-napra szaporodik. Vármegyénk területén is sok ilyen telepet fődözött fel társulatunk buzgó munkálkodása. Ezek közt kiváló helyet foglalnak el a baboti, sobori, egyedi és rába-csanaki telepek.

Mindnyáját azonban jelentőségre nézve magasan tulszárnyalják a *Purgstall* nevű, sánczokkal övezett telepek. Ezeket leginkább a Soproni- meg a Lajta-Hegység kupjain találjuk. A vidéket lakó németiség találóan nevezte el Purgstalloknak, mely névnek a magyarban legjobban a *várhely* felelne meg.

E várhelyek közül a Sopron melletti Várishegyen (Károlymagaslat) és Purgstallhegyen levők nagy hirre vergődtek már a szakirodalomban, különösen az utóbbi, mely mind kiterjedésénél, mind sirhalmainak sokaságánál és erődítéseinek czélszerű berendezésénél, meg óriási méreteinél fogva kiváló helyet foglal el Európában.

A Lajta-Hegységben levők közül a Kismarton fölötti Purgstallberg sok változásokon ment keresztül a közép- és ujkor folyamán, miért is ennek szerkezetéről hű képet rajzolni nem lehet; annál külömb a feketevárosi Purgstall, mely sok tekintetben méltán vetekedik a sopronival.

Tulajdonképeni felfedezője Lackner Albert heizzei főmérnök ur, kinek szíves értesítése nyomán társulatunk hozzáfogott e nevezetes telep gondos földerítéséhez.

Társulatunk mindkét titkára ismételten dolgozott e várhelyen, minek folytán immár módunkban van, hogy róla tüzetesebben szólhassunk.

A szóban forgó várhely Feketevárostól észak-nyugati irányban egy óra járásnyira esik. Itt a Lajta-Hegység főgerinczéből számos keskenyhátú és meredek oldalág szakad ki, melyek többnyire délkeleti irányban csapván, rendkívüli tagoltságot mutatnak, minélfogva igen kiessé teszik a vidéket. Magasságuk jóval haladja fölül a 300 métert és az egyes kiváló kupokról gyönyörű kilátás esik a Fertőre, meg a szomszédos alföldre. A mi Purgstallbergünk szintén ilyen meredek és keskenyhátú oldalgerincz, melyet az előtte emelkedő *Hohe Leiten* annyira eltakar, hogy a pozsonyi országnak csak egy helyéről esik szemünk ügyébe. A katonai térkép (Zone 14 Col. XV.) külön nem tünteti föl, de az érdeklődőnek elég a ráutalás arra, hogy a katonai térképen megnevezett *Gutenberg Wald* kezdő G betűje majdnem az erősítés helyére esik. Mellesleg említjük, hogy a sűrűn emelkedő oldalgerinczek neveivel még maguk az erdőkerülők sincsenek tisztában.

A Purgstallberghez, melynek délnyugati része Oka község tulajdona, Feketevárosból az Angerárok mentén a malom mellett haladó ut vezet föl, mely a három oldalról elszigetelten felmagasló gerinczet Ny-ról és D-ről megkerülve a sáncz keleti oldalán az aránylag igen keskeny hegygerinczre ér föl, honnan észak-nyugati irányban a Lajta-Hegység főgerincze felé folytatódik.

Az utnak térképünkön immár feltüntetett e szakaszán tovább haladván, az irányt jelző nyilnál a telepnek legszélső sánczát érjük. Ez mai állapotában alig szolgál rá a sáncz névre s alighanem eredetileg sem volt sokkal magasabb mint ma. Valószínűleg valami palánkfélével koszorúzták ormosodását az őslakók.

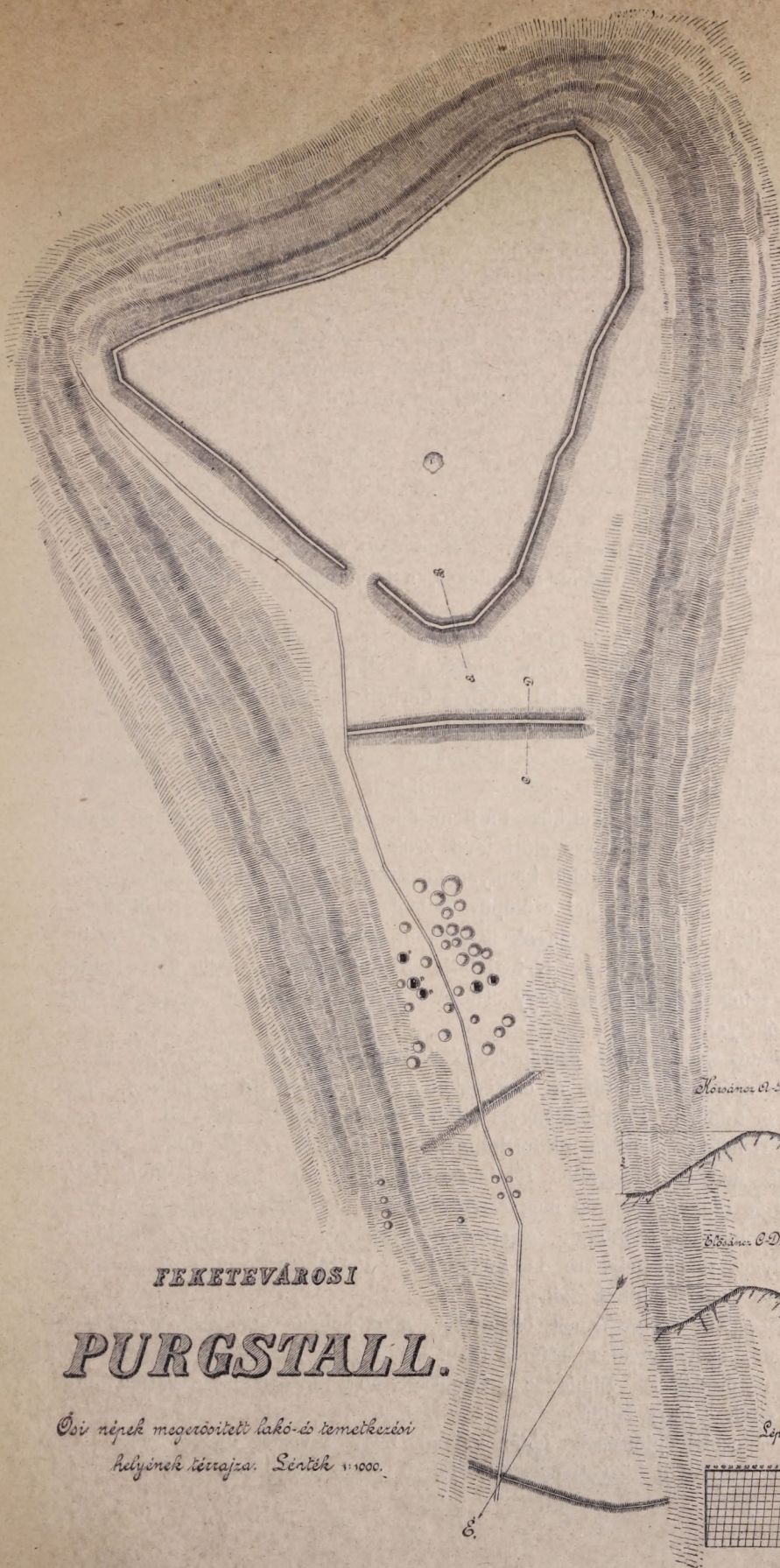
E 132 m. hosszú sáncz keresztül szolgál a hegygerincz egész szélességén odáig, hol a lejtők nagy meredeken szakadnak alá a mély völgyek felé.

Nyilvánvaló ebből, hogy a védők elegendőnek találták azt, hogy csak a könnyen járható részen emeljenek akadékokat a közelgő támadóval szemben; a lejtőkön kapaszkodóktól nem igen tartottak, ezeket az akkorában bizonyára kopár oldalakon könnyen feltartóztatták hömpörgetett kövekkel, egyes lihegve-pihegve fölérőket pedig kis erőlködéssel tehettek ártalmatlanokká. Az elősánczoknak ilyen építése jellemző vármegyénk valamennyi e fajta telepeinél, miből bátran azoknak egy és ugyanazon néptől való eredetére vonhatunk következtetést.

A keresztsáncznál visszafordulván a főerőd felé 185 m.-nyi ut után a körökkel jelzett sirhalmok első csoportjához érünk, mely 5 halomból áll, ezektől odább K-re még 5 halmot látunk, melyek közül a legszélső 4 majdnem egyenes sorban sorakozik egymás mellé. *

Folytatván utunkat egy kis árokhoz érünk, melynek hossza 92 m. Valamikor jóval mélyebb lehetett, a mint a belőle kihányt föld töltéséből is kitetszik, de a századok folyamán jócskán feltöltődött. Odább mintegy 40 m.-nyire két nagyobb csoportja a halmoknak következik a jobboldali 21, a bal 11 halomból alakul. A legnagyobbak átmérője 14 m., magassága 3 m. A legtöbb 4—6 m.

* Térképünk rajza itt nem felel meg a valóságnak, a mennyiben a hegy lejtője csak e 4 halmon túl veszi kezdetét.

FEKETEVAROSI
PURGSTALL.

Ősi népek megerősített lakó- és temetőhelyei
 helyének térképe. Lentiék 1:1000.

Kővár 1:200.

Dobó 1:200.

Lentiék 1:1000.

átmérőjü. A fekete négyszöggel jelölteket föltárták társulatunk titkárjai. Mind megannyi elégetett hulláknak agyagvedrekbe rejtett hamvait takarja. Az eljárás és berendezése ugyanaz mint a Sopron melletti Purgstallon. Vagy magán a máglya helyén félrekotorván a hamut és üszköt, állították föl az edényeket, vagy pedig valamivel odább csekély gödröt ástak, melybe belehelyezték az edényeket. Ez utóbbiak is tökéletesen megegyeznek mind alakra mind diszítésre nézve a soproni, márczi és somfalvi edényekkel, csak hogy még rosszabb karban vannak és összeillesztésök még jobban teszi próbára majd a restauráló türelmét. Figurális diszítésü azonban még nem került elő közöttük. Egyéb mellékletek közül különösen két bronzvászó (celt) említendő, melyeknek nyélsszorító szárnyai majdnem összeérnek; ezek tehát határozottan régibb keletűek. A sirhalmok szegényes tartalma az őslakók szegénységének bizonyítéka.

Utunkat folytatva 110 m.-nyi darabra ismét egy keresztsánczhoz érünk, mely azonban nagyobb méreteinél fogva már leköti a figyelmet. Hossza ugyanis 152 m., tehát keresztül ér a gerincz egész szélességén, magassága még ma is átlag 5 m., ormának szélessége 4 m. Kifelé igen meredek, tehát valószínűleg terméskövekből rakott; befelé menedékes, a mint ezt a védelem szükségessé is teszi.

Innen 80 m.-nyire a fősánczhoz érünk, melynek a kapuig visszatérő orma 918 m. hosszú. A kapunak azon sajátos alkotása, hogy az egyik szárny hátrább áll, tökéletesen megfelel egyéb e korbeli földváraink kapuinak. Ennek czélja az volt, hogy a bejárást erőszakoló ellenséget oldalról is támadhassák nyilakkal és kövekkel. Magának a bejárásnak szélessége 20 m. A fősáncznak északi, keleti és délnyugati szakasza rendkívül erős. Magassága átlag 8 m. (l. A—B átmetszést), helylyel-közzel a 9 m.-t is eléri. Kifelé meredeken szakad alá, kivált az északi szakasza előtt levő árok felé. Ormának szélessége 3 m. Befelé meredékes, hogy a védők könnyen hozzáférhessenek. Odább Délnyugaton és D-en azonban ellapul, hol czölöpös palánk is megtehetette a szolgálatot, a mennyiben itt a hegy lejtői maguk is igen meredek. Az így védett terület legnagyobb átmérője 110 m., térfoglalatja 55,668-62 m² vagyis 5-57 hektár. Aránylag tehát elég nagy és vagy 15—20 családból álló törzsnek nyújtott biztos lakóhelyet.

Fölületét szana-széjjel cseréptöredékek borítják és bárhol nyomják bele a földbe az ásót, mindenütt a cserepeken kívül különféle állatoktól eredő csontokat is találnak. Putrikat, vagyis földbe vájt kunyhókat, milyenek a Sopron fölötti Várishegyen sűrűen előfordulnak, nem találtak eddig többet egynek kivételével, melyet felerészben föl is tártak. Ez a térképen E betűvel jelölt gödör, hol is rengeteg cserép meg csonttöredékre akadtak. Egy gyönyörű zuzó, helyesebben mondva ütőkövet, meg néhány primitív őrlőkövet is találtak itt. Több helyen tüzelő-helyekre is bukkantak, melyeknek vastag hamurétege hosszantartó szállás mellett szól.

A cserepek jellege is ezt bizonyítja, mert habár főtömegök a hallstatti korból való, azért tetemes szám a ténei korra vall, sőt akadt egy-két római származású töredék is. Ebből az a tanulság, hogy az őslakók e három koron keresztül éltek e hegy hátán.

A sánczok építésének ideje valami nagy invázió idejére esik. Ezt bizonyítják a fő és a közvetlen előtte fekvő sáncz földjében levő számtalan

cseréptöredékek, melyek csak azután kerülhettek bele a töltések földjébe, hogy azokon a helyeken, honnan ezt vették, már tüzhelyek, ha nem kunyhók voltak. Nagy veszély fenyegette akkor az őslakókat, kik nyakra-főre siettek lakóhelyök biztosításával. Ugyanezt tapasztaljuk a többi földváraknál is, miből következik, hogy a jelzett vész vármegyénk egész területét érte. Ez nem volt más, mint a keltáknak betörése a Kr. e. 4. század elején, a kikkel nálunk egy uj, a ténei kor kezdődik. Hogy az őslakókat ki nem irtották, e mellett bizonyítanak a ténei cserepek, melyek csak úgy kerültek a hegyek hátára, hogy az őslakók átvették a jövevények kulturáját.

Bella Lajos.

Titkári jelentés.

Több éven át nem adott ki társulatunk nyomtatott jelentést. Ennek fő oka abban rejlett, hogy társulatunk a lefolyt idő alatt nagy átalakuláson esett keresztül.

A mit a szakférfiak réges-régen óhajtottak, a mire a társulat első nagynevű elnöke ft. Bubics Zsigmond, kassai püspök annyira törekedett, azt társulatunk jelenlegi buzgó elnöke céltudatos működésével, semmi akadálytól vissza nem riadó erejével megvalósította, létrehozván Sopronvármegye és Sopron szab. kir. város eddig külön fennálló muzeumainak egyesítését.

Nagyjelentőségű momentum ez társulatunk történetében, mely a szónak valódi értelmében forduló pontot jelent az egyesület életére nézve. Az erőket szétforgácsoló versengés helyébe az alkotó tehetségeket összpontosító működés lépett, mely önmagában hordja zálogát annak, hogy szűkebb szülőföldünk évezredekre szóló multjának gazdag emlékei a késő századok nemzedékeinek is tanulságos gyüteményül szolgáljanak, melyből a mult iránt kegyeletet, jelenük iránt szeretetet, jövődjük iránt pedig bizalmat merithetnek.

Csakis a humanismus legnemesebb érzelmei fakadhatnak abból a százszoros tényekkel igazolt tudásból, hogy az a föld, melyen születünk, mely minket táplál és fölnevel, már hosszú évezredekkel ezelőtt dajkáló anyja volt az embernek, ki a praehistorikus idők névtelen homályából kibontakozván, sokszor változtatta ugyan nevét, de mindig megmaradt embernek.

Ahitatos megindultsággal tekintjük az ősidők névtelenének primitiv kőszerszámain, a bronzkor — hallstatti és ténei idő emlékeit, majd a világbiró Róma százféle hagyatékát és a vándorló népek változatos maradványait, hogy térdre boruljunk honfoglaló őseink hamvai előtt.

E rengeteg idő néma és mégis beszédes tanui ime most egy közös otthonra találtak az egyesített muzeumban; azért benső köszönet illeti meg társulatunk lelkes vezetőjét, azért nemcsak a mi, de késő utódaink mély háláját is érdemlik meg Sopronvármegye és Sopron sz. kir. város tekintetes törvényhatóságai, kiknek áldozó készsége vetette meg alapját és örök időkre biztosította fennállását e nemes kulturális intézménynek.

Ilyen maradandó intézetnek alkotása azonban nem a pillanatnyi fellobbanásnak, hanem több évi működésnek eredménye. Sok tanácskozás és tárgyalás kellett ahhoz, hogy egyesületünk szélesebb alapra helyezkedjék. Az alapszabályokat gyökeresen kellett megváltoztatni, a gyűjtemények mikénti egyesítésének nehéz problémáját kellett megoldani, hogy megalakuljon „Sopronvármegye és Sopron szab. kir. város Régészeti Társulata”.

Hála a vezetők bölcseségének és a törvényhatóságok áldozó készségének, ez megtörtént. Most a gyűjtemény illő felállításához szükséges és a modern követelményeknek megfelelő butorok készítésén dolgoznak. Itt újból köszönetet kell mondanunk a két törvényhatóságnak, hogy nemes áldozó készségekkel lehetővé tették a bár költséges, de minden időkre fennálló berendezést. Biztos a remény, hogy még ez esztendő folyamán átadható leszen közérdekű hivatásának a gyűjtemény.

Az újjászervezés munkája mellett a társulat folyton szemmel tartotta lételének alapját, a kutatások és gyűjtések rendezését is.

Örömmel kell felemlíteni azt, hogy a társulat iránti érdeklődés napról-napra mindjobban fokozódik, még pedig azon irányban, mely virágzó jövőnek biztos záloga; értjük ez alatt azon nemes adakozókat, kik a birtokukba került régészeti becses biró tárgyakat szívesen följajánlják társulatunknak. Első sorban hálásan meg kell emlékeznünk Ngys. Sugár Sándor urról, ki ismételten lepte meg gyűjteményünket értékes tárgyakkal. Ugyancsak hálával tartozunk: tek. Hajas Gyula, főszolgabíró urnak, tek. Stuppacher Lajos, tek. Wolff Pál, tek. Woher Jenő, tek. Magyar József, főtiszt. Tóth István, meg Márkus Márton plébános urnaknak és újabban Prost János téglagyáros urnak, kik szíves adományaikkal gazdagították muzeumunkat. Ugyancsak hálával kell emlékézt megőriznünk Bertók Sándor volt városi tanácsosnak, ki gazdag éremgyűjteménye felét hagyományozta a városi muzeumnak.

De köszönetünkre méltó igényt tarthatnak mindazon urak, kik részint értesítéseikkel felhívják a társulat figyelmét a vidékükön előforduló régiségekre, részint szíves közbenjárásukkal megkönnyítik munkánkat.

Legelől áll közöttünk Ngys. Haller József, kir. tanácsos és hercegi központi-igazgató ur, nemkülömben tek. Virágh Elek, Dr. Merényi Lajos és Lakner Béla urak, kik ismételten nagyban segítették elő a Lajta-Hegységben folytatott munkálatokat. Ugyancsak hálásan kell felhoznunk a vármegye összes főtisztelendő és nagytisztelendő lelkész urait, kik mindig a legnagyobb szívességgel kezére járnak a társulat kiküldöttjeinek. Csakis ezen minden oldalról nyert támogatásból érthető az, hogy a társulat aránylag csekély költséggel nagyobb eredményeket tud felmutatni.

A felkutatott régi telepek közül a legkiválóbb helyet a *Feketeváros* melletti Purgstall foglalja el, melyről a társulat áldozatkészsége folytán külön értekezésben számolunk be.

A vármegye délnyugati részében *Locsmánd* határában nagyobb római telep megállapítása sikerült; ugyanez az eset fordult elő *Egyházassfalun*; *Csáfordon* is római nyomok mutatkoznak.

A *hövéji* ásatások nem jártak azon eredménnyel, melyet hozzájuk fűztünk. Az itteni határozottan bronzkori sirhalmokat, már régibb időben aknázták ki. *Babotról* is csak keveset szereztünk be. Annál többet szolgáltatott a Fertőnek

déli vidéke *Széplak* határában, honnan kő- és bronzkori leletekkel gyarapodott gyűjteményünk.

Csorna vidékéről kőkori tárgyak és a népvándorlás idejéből való arany fülbevalókat kaptunk, míg a *beledi* bronzleletről pusztá hirnél egyebet nem nyertünk.

Sopron város határában egyfelől a *Purgstall* hegyén estek kisebb kutatások, melyek üveggyöngyökön kívül, borostyánkőből valókat is szolgáltatottak. A *Csallánkert* fölötti dombhát újból számos bizonyítékát szolgáltatotta annak, hogy területünknek egyik legrégibb időktől lakott része. Szőlőültetés alkalmával számos kőkori tüzpadot tártak föl, melyek körül tüzköszilánkokon kívül égetett kunyhósarat és cseréptöredékeket fölös számmal találtak. A jellemző darabok gyűjteményünkbe kerültek.

A purgstalli ásátásokat illetőleg társulatunk a múlt évben azon helyzetbe jutott, hogy ott nagyobb munkákba foghat bele, amennyiben a nagymlt. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium a purgstalli ásátások folytatására 300 frtnyi államsegélyt utalványozott. Társulatunk ezen segélyösszeg elfogadásával alávetette ugyan magát a muzeumok és könyvtárak országos főfelügyelete tárgyában a vallás- és közoktatásügyi miniszter ur által kiadott és Ő Felsége által jóváhagyott szabályzatnak, de ennek fejében az anyagi támogatáson kívül az ország legelső szakférfiainak tanácsában is részesül. Az ezen legmagasabb forum által gyakorolt főfelügyelet és ellenőrzés távolról sem szorítja meg a társulatnak önrendelkezési körét, hanem inkább arra szolgál, hogy felhívja a figyelmet a kifejtendő munkásság leghelyesebb utjaira. A nemzeti közművelődés ügyét szolgáló társulatunk egész működése a nagy nyilvánosságnak szól, miért is az ellenőrzést, bármely oldalról is jöjjön ez, szívesen látja és szívesen is veszi.

Áttérve a társulat igazgatására, erről a következőket jelenthetem:

A lefolyt esztendő folyamán társulatunk a közgyűlést február hó 28-án tartotta meg, mely az egyesület tisztviselőit és választmányát egyhangulag választotta meg, a főcustoson kívül, kit az alapszabályok értelmében Sopronvármegye és Sopron sz. kir. város tek. törvényhatósági bizottságainak kiküldöttjei a főispán ur ő méltóságának elnöklete alatt április hó 4-én választottak meg.

A választmány összesen 4 ülést tartott, még pedig márczius hó 1-én, április hó 2-án és június hó 2-án főtiszt. és Mtgs. dr. Kunz Adolf elnök, november hó 11-én pedig nagys. borbolyai Gebhardt József alelnök vezetésével. Valamennyi ülésen a választmány tagjai szép számmal jelentek meg és fölötté nagy érdeklődéssel vitatták meg a társulatot illető összes ügyeket.

Az év folyamán a tagok sorába 83-an léptek be, de fájdalom a régi tagok közül sokan kiváltak. Nagy és súlyos veszteség érte társulatunkat herczeg *Esterházy* Pál váratlan halálával. Ő herczegsége személyében társulatunk nemcsak alapító-tagját veszítette, hanem egyszersmind leghatalmasabb támogatóját is czéljainak elérésében. Örökre áldott legyen emléke!

Kiragadta sorunkból a kérlelhetetlen halál még nagys. és főtiszt. *Kulcsár* Fábán meg *Lakner* Ambró premontrei kanonok urakat, kik közül az utóbbi a Csorna melletti Sülyhegyen föltárt honfoglalók temetőjével nagyban gazdagította eleinkről való ismereteinket. Ugyancsak megfosztott bennünket a halál a minden szép és igaz ügyért bőven áldozó *Schwarcz* Antal tagtársunktól is. Nyugodjanak békében!

Nagy remények fűződnek a tagok szaporodását illetőleg az új muzeum megnyitásához; mert ha a nagy közönségnek egyszer módjában lesz, hogy tulajdon szemével meggyőződést szerezzen a társulat zajtalan, de eredményekben annál gazdagabb működéséről, tömegesen fogja pártolni e valóban közérdeket szolgáló egyesületet.

A titkárság az év folyamán összesen 115 ügydarabot intézett el írásbelileg; azonkívül társulati ügyekben összesen 280 levelező-lapot küldött széjjel.

A lefolyt év folyamán is több tudós látogatta meg hiresebb telepeinket. Különösen említendő ezek közül Szombathy József ur, a bécsi udvari muzeum praehistorikus osztályának custosa, ki a feketevárosi Purgstall megtekintésének egy egész napot szentelt.

Végig tekintvén a lefolyt esztendőn, mely az újonnan szervezett társulat első éve, bátran elmondhatjuk, hogy munka tekintetében méltón sorakozik a régibb társulat éveihez.

Régiségeink érdekében.

Köztudomásu dolog, hogy a mind intenzivebb földmivelés, kivált a gőzeke ma-holnap végképpen megsemmisíti az ősidők emlékeit.

Kötelességünknek ismerjük, hogy mintegy az utolsó órában fölemeljük kérő szavunkat azoknak megmentése vagy legalább emlékek megőrzése érdekében.

A régiségek általán ingatlanokra és ingókra oszlanak. Ingatlanok: 1. a lakóhelyek, melyek vagy nyitottak, vagy sánczokkal körülzártak; 2. épületek, utvonalak, hidak és ugynevezett magas földek; 3. áldozó és gyülekező helyek; 4. sirok és siremlékek. Az ingók vagy *egyes* vagy *tömeges* leletek (kincsek).

Valamennyi leletnél főfontosságu a lelőhely pontos meghatározása (düllő-, birtokos-, község-, határ neve, iránya és távolsága a legközelebbi helységtől, valamint a terepszakasz megnevezése: hegy, erdő, part, mező, legelő stb.)

Csakis ezen adatok teszik lehetővé a vármegye történeti térképének pontos készítését.

A nyitott lakóhelyek könnyen megismerhetők a földszinén heverő cserép-, csont- és egyéb töredékekből; a mélyebben járó eke vasa gyakran fölforgatja a tüzelőhelyek (tüzpadok) maradványait (üszköt, hamut, égetett agyag rögöket). Még könnyebben felismerhetők az elsánczolt telepek.

A lakások szomszédságában, olykor közöttük is sirokra akadhatunk. A sirhalmok alkotásuknál fogva is szembeszökők. Ilyen számos van a Rábaközben; soknak tetején újabb keletű kereszt vagy kápolna is emelkedik. Ezeknek föltárásánál különösen ügyelni kell a kulturrétegek és csontvázak egymás fölötti elhelyezésére.

Előfordulhat az az eset, hogy egy és ugyanazon domb évezredekken keresztül szolgált lakó és temető helyül; így a Csornától É-ra eső Osatári major közelében levő Eperjesdomb a kőkori időben lakóhelyül; a honfoglalás idején pedig temetőül szolgált őseinknek.

A jobbaházi halmokban kő-, bronz- és népvándorlaskori sirokat találunk; ezekbe is temetkeztek honfoglalóink. Gyakran az újabb sirok ásásánál megbolygatták a régiebbeket, azért a legmélyebben fekvő nem mindig a legrégebb.

Ilyen eset fordul elő a rábapordányi Árokszer-düllőn, hol a kőkori sírokat fölforgatták a népvándorlás emberei a maguk holtjai számára.

A temetés körül kétféle szokás divott: az elföldelés és a hullaégetés; utóbbi esetben az elégetett hulla csontmaradványait nagyobb vederbe rejtették. Föl kell világosítani népünket az iránt, hogy ilyen nagy bögrékben ritkán akadnak értékesb dologra. Hamu, szén, csont meg beömlött föld képezi tartalmát ezen edényeknek, melyeket késsel kell kiszabadítani a körülöttük levő földből, azután 1—2 óráig szabadon hagyni, hogy a levegő érhesse és újból megkeményítse. Ha repedezett, avagy összetört az edény, akkor a darabokat késsel gondosan kiszedjük és megszáritván a levegőn, egy csomagba összekötjük és úgy teszszük el. A hozzáértők az ilyen töredékekből gyakran a legérdekesebb edényeket illesztik össze; példa erre a Márczon talált Kr. e. hatodik századból való diszedény, mely a bécsi udvari muzeum egyik legdrágább edénye, avagy a Sopron melletti Purgstallról való edények, melyeket 5—600 darabból is illesztettünk össze; éppen ezeknek köszönheti ez a telep nagy hírnevét a szakirodalomban. Azért soha semmit sem csekélyeljünk, eldobni későbbben is lehet a töredékeket. Gyakran egy ilyen darabocska jobban igazítja el a hozzáértőt, semmint egy rakás határozatlan jellegű fémeszköz.

A csontvázak sírokban a következők tartandók szem előtt: először is megállapítandó, vajon volt-e valami koporsófélében a halott. A fa elkorhadt vagy megszegenedett maradványából ezt meg lehet állapítani. Sokszor kövekkel rakták körül és földték be a halottat; római sírokban gyakran kőből faragott sirládát találunk, még gyakoriabbak a nagy lapos téglákkal kirakott sírok. Mind a faragott köveknél, mind a tégláknál arra ügyelünk, vajon nincs-e fölírás rajtuk, ha csak néhány betűből is áll ez, gyakran igen értékes lehet.

A csontvázat is késsel szabadítjuk ki: legjobb a csontokat ki nem mozdítani a helyökből, hogy biztosan meg tudjuk mérni a váznak hosszát (a koponya kupjától a sarkcsontig) szélességét vállban és csipőben. A csontok közül elteendő a koponya az állkapocscsal, a kar és láb szárcsontjai. Nem baj, ha a koponya csontjai törtek is, ezek könnyen összeilleszthetők.

A csontváz fekvését pontosan föl kell jegyezni, helyzete (hanyatt vagy oldalt fekvő, ülő vagy zsugorított-e) és fordítása szerint (fejfelé éjszaknak stb.).

Kiszabadítván a csontokat, különösen ügyelünk a koponya mindkét oldalán a fülbevalókra, a nyak táján esetleges nyakperezre, vagy gyöngyökre; megjegyzendő, hogy az alsó állkapocs gyakran leesik a föld nyomásától, a mikor a tátott szájnnyíláson át látjuk a nyak ékességét; ilyenkor az állkapocsot gondosan elemeljük és csak azután szabadítjuk ki a nyakéket. A vállperezcek táján gyakran kapcsoló-tűket, a karok mentén kargyűrűket, míg az ujjakon karika vagy egyéb gyűrűket találunk; a derék és a csipők táján is csattok vagy más effélékre akadhatunk. A lábak szára mentén is vigyázzunk; honfoglaló őseinknél itt gyakran sorba találjuk az átlukasztott ezüstpénzeket, míg a lábak közt, főleg a térdek táján nyilesűcs fordul elő. A lábak fején is lelhetünk pityke-fele szögecskéket.

Általában mindenre kell vigyázni és lehetőleg mindenről pontos jegyzéket vezetni. Edényeket és állatesontokat, meg fegyvereket is találhatunk a csontvázak mellett. Ha a föld megzöldül, akkor bronz vagy réztárgyra akadunk, a vas vörösre fősti a földet. Az arany soha sem változtatja színét, legfőlebb

gyenge vörösödést mutat. Az ezüst megszokott barnulni. Ezt azért mondjuk, nehogy a zöldes vagy kéesszinű tárgyaknak neki essenek késekkel, hogy levakargassák, ilyenkor legtöbbször a tárgyakon levő rajzokat is lekotorják.

Azért a legjobb eljárás az, ha nem sietős a munka, hogy ilyen sírok előfordulásánál levelező-lapon értesítik a régészeti társulatot Sopronban.

Sokkal jobban fizetik meg ekkor az egész leletet, sem mint akkor, ha csak úgy vaktában felturkálják a sirt.

Egyáltalán rá kellene szoktatni a népet arra, hogy bármit is lel, arról illetékes helyen vagy a plebánián, vagy a birónál tegyen jelentést, miként ezt Dániában és Svédországban már egy század óta teszik. Ily módon gyakran véletlen és jó keresetre is teszen szert. Az igaz, senki ne várjon aranyakat vas- vagy réztárgyakért, de viszont aranyért, ezüstért a lehető legjobban megfizet a társulat. Már a városi munkásnép megszokta ezt az eljárást és nem is bánta meg.

Az egyes leleteknél, milyenek a kőfejszék, kővésők, fegyvernemek, csuprok, talak és egyebek, szintén a legjobb, ha azokat a társulatnak juttatják a találás minden körülményének pontos bemondásával. Sok szép kőeszköz vándorolt már szomszédba vagy külföldre vármegyénk területéről, melyeknek hováléte most sok gondot szerez azoknak, kik a vármegye történetének megírásával foglalkoznak.

Az ingatlan emlékek közül első helyen állanak a sánczok és ősrégi töltések, ilyen is több van vármegyénkben; a sirhalmoknak se szeri se száma, de hogy mindenről tudomással birjunk, kívánatos volna, ha a népnek oktatói értesitenék ezekről a társulatot. Azért teljes bizalommal fordulunk vármegyénk főtiszt. papságához és hazafias érzelmű tanítóságához azon kéréssel, hogy régiségeink érdekében a tudomány nagy hasznára társulatunkat a vidékükön előforduló emlékekről értesíteni kegyeskedjenek. Ha minden erre hivatott egyéniség összefog, akkor nemsokára elérjük azt az időt, melyben Sopronvármegye és Sopron szab. kir. város muzeuma a legelső helyet foglalja el a vidéki gyűjtemények közt. Ha valakinek pedig ebbeli működése körül költségei támadnának, bátran számíthat arra, hogy a társulat hálásan megtéríti összes kiadásait.

Sopronvármegye és Sopron szab. kir. város egyesített régiségi muzeuma.

A napokban mult egy esztendeje, hogy az egyesített muzeumot, megteremtő két testvér-törvényhatóság kiküldöttei előlegezett bizalommal alulírtat választották meg a főöri tisztségre, a mely kötelességemmé teszi, hogy a muzeum állapotáról időnként beszámoljak.

A muzeum számára Sopron városa az új városház második emeletén öt tágas, világos terem és két souterrain helyiséget bocsátott rendelkezésre, a melyek nemcsak a jelenleg meglevő anyag befogadására elégségesek, de a társulatunk gondozására bizott muzeumnak ezután is nagy időre igen alkalmas és kényelmes otthont biztosítanak.

A vármegyei muzeum a lefolyt társulati évben költözött át ez új helyiségbe, a hol immár a városi muzeummal tényleg egyesült. Az összes kisebb tárgyak három teremben vannak ideiglenesen elhelyezve, míg a felírtos emlékkövek a souterrain helyiségben, a többiek a városház udvarán vannak felállítva.

A muzeum berendezése tárgyában társulatunk választmánya elfogadta 1898. évi márczius 18-án kelt és tüzetes jelentés kapesán beadott javaslatomat, melynek alapján a bécsi udvari muzeumok legegyszerűbb és legezlszerűbb szekrény fajtája vétetett mintául. Valamennyi szekrény egyforma vasszerkezetű üvegszekrény, melyeknek csakis alsó részük készül fából. A mintaszekrény Bécsben készült, a többi szekrényt a soproni jónevű Bergmann-czég szállítja. A végleges berendezés azonnal megindul, a mint az első szekrények elkészültek.

A társulat buzgó főtitkára Bella Lajos, az elmúlt évben is szorgalmasan gyűjtötte a megye területén található régiségeket, melyekből muzeumunk számára a következőket vettem át:

1. Cseréptöredékeket és kőszerszámokat a feketevárosi Purgstallról két ládában és ugyaninnen két összeérő szárnyu bronzvését.

2. Igen szép bronztört és szerpentin kőbuzogányt a széplaki határból, melyek elsejét ft. Márkus Márton, plébános ur, mentette meg gyűjteményünk számára, a buzogány pedig ft. Tóth István plébános ur ajándéka.

3. A kőszegi hegységben fekvő Szt.-Vid hegyéről, hazánk ezen legnevezetesebb bronzkori telepéről való: 16 drb hosszabb bronztű, 10 drb karikás fejű gombostű, vagy 50 különböző bronztöredék, 2 nagyobb öntő-rög, tűzkő-szilánk, vasnyíl hegye, 13 drb agyagkarika, 10 drb agyaggyöngy, 5 gula- és kupalaku ugynevezett háló- vagy szövőszéksúly és egy agancsár. A bronzoknak kivétel nélkül szép patinájuk van.

4. Babotról gyönyörű, sötétkék üvegből való la téne kori, egészen ép karpereczet kaptunk, a mely érdekes zománcz-diszítésével unikum számba megy.

5. A hegyközi téglavetőből hosszában ketté törött kőfejsze, a szomszéd Fertőből pedig több jaspópál magkő (nucleus) jutott muzeumunkba.

6. A Csorna melletti Sülyhegyről több kisebbszerű, honfoglaláskori ezüst-tárgy, a pozsonyi országot melletti homokveremből pedig nagy antidiluvialis bordacsontot (orrszarvu?) kaptunk.

7. Ruszttól nyugatra, Kadnár Sándor, ruszti polgár szántóföldjén homok-keresés közben római áldozó helyre bukkantak, melynek tövében, hamurétegben római edénytöredékek között 23 római ezüstérmét találtak, melyeket a tulajdonos Bella kérésére muzeumunknak engedett át. Van közöttük 10 Aurelianus, 5 Probus, 3 Tacitus, 1—1 Floriánus Severin, Carinus, Diocletian és Maximian. Valamennyi igen jó karban van.

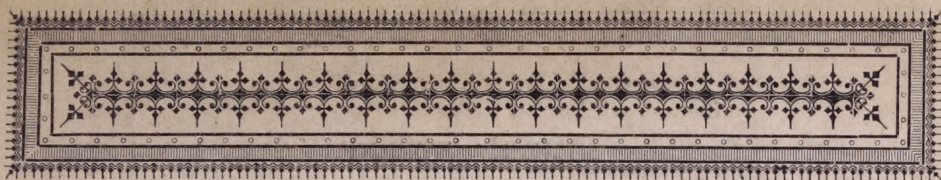
Ajándékok még: egy régi, érdekes zongora Czegléd Gyula, karmester urtól; 3 régi könyv Kaposi Bernát, vasuti felügyelő urtól és prágai szép, öntött Radetzky-émlékérem, Pokorny Gusztáv, fogházi felügyelő urtól. Mindannyian követendő példájukkal, igen rászolgáltak társulatunk őszinte köszönetére.

Itt kell nagy hálával megemlékeznem társulatunk érdemekben gazdag elnökének bőkezűségéről is, a ki közel 200 frtnyi költséggel teljesen felszerelt fénykép-készüléket ajándékozott a muzeum céljaira.

És ezzel végéhez jutottam első muzeumi jelentésemnek, a mely minden rövideége daczára mindenkit meggyőzhet arról, hogy a soproni muzeum jövőjébe vetett szép reménykedésünk amilyen nagy, olyan jogosult is.

Kugler Alajos,
muzeumi főőr.

Római feliratos kő.

Amennyire vármegyénk római kori telepeit ismerem, bátran mondhatom, hogy ezen időszakban megyénk területén igen sűrűen laktak a rómaiak. Nagyobb kiterjedésű községek igaz csak kisebb számmal voltak, annál több volt az elszigetelten álló ház, melyek némely vidéken pl. a Répcze meg a Rába mentén szakadatlan sorát képezték az egymástól kisebb nagyobb távolságra álló épületeknek.

Ilyen sűrűen lakott vidék volt a Vulka mente is, hol lépten-nyomon rábukkanunk római maradványokra. De a Lajta-Hegység délkeleti tövében is nagy sokasága volt a római épületeknek, melyek egyfelől Szárazvám, másfelől Feketeváros határában oly tömötten állottak, hogy ezeken a helyeken alighanem nagyobb községek voltak. Itt is, ott is nevezetes ut vezetett. Szárazvámon keresztül Scarbantiából Ad Aquas (Baden) felé, Feketevároson át pedig Scarbantiából Carnuntumba. Sokan e két község határában keresik a régi Mutenum maradványait.

A két község határában talált római emlékek közt fölötte értékesek ránk nézve a feliratos emlékkövek, melyekkel nem igen bővelkedünk. Ezeknek száma újabb időben megint egygyel szaporodott még pedig Feketeváros határából.

Itt a községtől délnyugatra eső *Scheibl-Äcker* nevű dűllőn Schmidt Márton gazda szőlőültetés alkalmával fali téglákból épített kriptá féle sirra akadt, melyet föliratos kő takart be. A sirban levő csontváznak csak koponyáját tudtam megmenteni; a vele együtt eltemetett egyéb tárgyakból semmisem került kezemre, valószínűleg megsemmisültek vagy egyébként kallódtak el a hozzá nem értő kezek alatt.

Maga a kő, melyet a gazda hazaszállított, körülbelül 120 cm. magas és 58 cm. széles homokkő. Fölül három faragott harmadmellkép minia és kék füstös nyomaival látható; a középső mellett galamb a jobbról levőnél pálcza tűnik fel.

Maga a fölirat a következő:

D	W
MIMORIA ETERNE AVRILIA CIRISCENTI NA QVI VLXC- ETANNVS XV AVRILIVS SECVM DINVS SIPVRCLV POSVVIT CARICOV SISOI HIC TYTE QVE DOMVS ITER NA ERT	

A betűk tisztán kivehetők, de kivitelük igen gyarló; mindjárt az első sorban az M feje tetején áll; az A betűnél hiányzik a keresztthúzás. Eredeti a 4 sor bekezdő X-e, melynek főszára jobbról balra kétszer van kereszttezve, úgy hogy az egész szám a XXV. rövidítésének látszik. A latinsággal a kőfaragó ugyancsak hadi lábon állott; az ember ösztönszerűen a francia nyelv keletkezésére gondol a szöveg olvasásánál.

Részemről így olvasom:

Diis Manibus. Memoriae Aeternae Aureliae Crescentinae Quae Vixit (Annorum) LX. Centurio et Veteranus XV. Aurelius Secundinus Sepulcrum Posuit Carissimae Conjugi Suae Hunc Titulum. Quae Domus Aeterna Erit. „Az istenült szellemeknek, Aurelia Crescentina örök emlékének, ki 60 évet élt, siremléket állított Aurelius Secundinus a XV. (legio) centuriója (századosa) és veteránusa, legkedvesebb hitvesének ezt a sir feliratot, mely örök háza leend.“

Valószínűnek tartom, hogy a betűvéső sem írni sem olvasni nem tudott, de kőfaragó mestere sem volt tisztában a titulosok helyes szövegezésével. A 3. sorban a LX után álló C betű a centurio (százados) szokásos rövidítése, melyet azonban nyomdánk e jel hiányában nem tudott visszadni. Az ETANNVS nézetem szerint a Veteranus eltorzított alakja. A legiót XV-nek olvasom, tehát nem tartom a XXV megrövidítésének, mint a mely legiót eddig vidékükön még nem sikerült kimutatnom.

A siremlék állítását a Kr. u. IV. század végére teszem.

Bella Lajos.

SOPRONVÁRMEGYE ÉS SOPRON SZAB. KIR.
VÁROS

RÉGÉSZETI TÁRSULATÁNAK

1898.

ÉVI SZÁMADÁSA.

Bevételek.

Polyó száma	Mellék- letek	T á r g y	Frt	kr.
1		Mult évi pénztári maradvány	200	62
2		Eladott érdekpapirosért	504	27
3		5500 kor. = 2750 frt értékpapir 1898. junius 1-én esedékes szelvénye beváltatott	55	—
4		Eladott értékpapirosért.	497	—
5		" "	496	22
6		Muzeumok és könyvtárak országos tanácsától . .	300	—
7		Tagdíjakban a lajstrom szerint	312	—
8		Pavitsich Mátyás tagdíja.	2	—
9		3500 kor. = 1750 frt értékpapir 1898. deczem- ber 1-én esedékes szelvénye beváltatott. . . .	35	—
10	2	Kismartoni járásban lévő tagok díja	28	—
11	2	Csornai " " " "	28	—
12	2	Csepregi " " " "	8	—
13	2	F.-Pulyai " " " "	6	—
14	1	Elmaradt tagok díja	10	—
15	1	Zehetner Károly tag díja	2	—
16	1	Kapuvári járásban lévő tagok díja	16	—
17	1	Soproni " " " "	6	—
Összesen . . .			2506	11

Lezáratott 1899. évi december hó 31-én.

Bevétel 2506 frt 11 kr.

Kiadás. 2191 " 39 "

Marad 314 frt 72 kr.

Megvizsgáltatott és

Sopron, 1899. évi április hó 6-án.

Haupt Gyula,
pénztáros.

Kováts Mihály,
számvizsgáló.

Kiadások.

Folyó száma	Mellék- letek	T á r s y	Frt	kr.
1	1	Bella Lajos főtitkár ásatásra	100	—
2	1	„ „ „ levelezési költség	9	49
3	1	Romwalter Alfréd levélpapiros	14	70
4	1	„ „ alapszabály	26	80
5	1	Röttig Gusztáv tagkönyv.	8	50
6	2	Kugler Alajos kisebb vásárlásokra.	50	—
7	4	Országos régészeti társulat tagdíj	15	11
8	1	Kugler Alajos I-ső félévi tiszteletdíja	100	—
9	1	Áthurezolkodásnál napszámos	12	—
10	1	Bella Lajos I-ső félévi tiszteletdíja	100	—
11	1	Szabó Ignáczné végkielégítése.	50	—
12	1	Kugler Alajos III. negyed tiszteletdíja	50	—
13	1	Kugler Alajos IV. „ „	50	—
14	1	Bella Lajos II. félévi tiszteletdíja	100	—
15	1	„ „ ásatási czélokra	100	—
16	3	„ „ „ „	100	10
17	5	Mintaszekrény megrendelése	517	57
18	1	Bärtl Gusztáv tisztogatásért	1	60
19	1	Romwalter Alfréd meghívókért	3	50
20	1	Purt Sándor törülő rongyért	1	30
21	1	Hell Antal seprőért	2	90
22	1	Than István festésért	14	—
23	2	Gruber A. üveges-munka a szekrénynél.	21	60
24	1	1500 korona = 750 frt 4% koronajáradék- kötvény vásárlás	735	22
25	1	Írásbeli munkák ugy postaköltség	7	—
Összesen . . .			2191	39

Vagyon áll:

Készpénzben. 314 frt 72 kr.
Értékpapirban 5000 korona 2500 „ — „
Együtt 2814 frt 72 kr.

helyesnek találtatott:

Pickhart Antal,
számvizsgáló.

Emmel Gyula,
számvizsgáló.

A társulat tisztviselősege és választmánya.

Elnök :

Dr. Kunc Adolf József,

a fehér és kiváltságos prémontréi kanonok-rend praelatusa, prémontréi apát, a csornai, horpácsi, jánoshidai és türjei egyházak süveges prépostja, a magyarországi prémontréiek generalis helyettese, a szt. István-rend és a Ferencz József-rend lovagja stb. stb.

Alelnökök :

hivatalos állásuknál fogva :

Dr. Baán Endre,

alispán.

borbolyai Gebhardt József,

polgármester.

I. Titkár: Bella Lajos.

II. Titkár: Darvas Orbán.

Muzeumi főőr: Kugler Alajos.

Tiszteletbeli örök: Bunker J. R., Poszvék Gusztáv, ifj. Storno Ferencz és Zettl Gusztáv.

Pénztáros: Haupt Gyula.

Ügyész: Dr. Lagler Aladár.

A választmány tagjai :

Augustinetz Antal, báró
Dr. Baditz Zoltán
Dr. Balics Lajos
Berg Gusztáv, báró

Finck János, kir. tanácsos
Gombocz Miklós
Hajas Gyula
Horváth Kristóf

Lähne Vilmos
 Lóskay Fidél
 Marusák Pál
 Dr. Merényi Lajos
 Nagy Károly
 Póda Endre
 Poszvék Sándor
 Russ Oszkár

Schneider Márton
 Dr. Schreiner Károly, kir. tanácsos
 Seltenhofer Frigyes
 Sugár Sándor, lovag
 Szabó Károly, kir. tanácsos
 Dr. Töpler Károly
 Vaniss Adolf
 Dr. Wallner Ignác

Számvizsgálók: Emmel Gyula, Kovács Mihály és Pickhart Antal.

A társulati tagok névtára.

Tiszteletbeli tag:

Bubics Zsigmond,

a kassai egyházmegye püspöke.

Simon Ödön,

Sopronvármegye és Sopron sz. kir. város főispánja.

Dr. Hampel József,

a budapesti tud. egytem. r. tanára, a nemz. muzeum igazgató-őre.

Alapító-tagok:

Dr. Ajkay Béla
 Bubics Zsigmond, megyés-püspök
 Divald Adolf †
 Dr. Egyedy Arthur
 Esterházy Pál, herceg †
 Dr. Kunc Adolf József
 Lenck Emil

Nagyeczeni részvénytársaság
 Patzenhofer Konrád, lovag
 Rothermann Rudolf, lovag
 Storno Ferencz id.
 Dr. Széchenyi Béla, gróf
 Dr. Zalka János, megyés-püspök
 Zichy Henrik, gróf †

Rendes tagok:

Altdörfer Viktor
 Augustinetz Antal, báró
 Autheried Károly
 Dr. Baán Endre
 5 Baditz Lajos
 Dr. Baditz Zoltán
 Dr. Balics Lajos
 Dr. Bekk Gusztáv
 Bella Lajos
 10 Berecz Ábel
 Bernard Vilmos
 Blázovics Pál
 Bründl Róbert

Bünker J. R.
 15 Dr. Cavallar Vilmos
 Chapó Gyula
 Császár Kilián
 Czakó Mihály
 Darvas Orbán
 20 Dr. Démy Lajos
 Deutsch Miksa
 Domnanovics Ferencz
 Dr. Drexler József
 Élő Ferencz
 25 Emmel Gyula
 Felkl József

Fink János
 Friedrich Ágoston
 Fuhrmann Gyula
 30 Gebhardt József
 Gombocz Miklós
 Gonzalles Frigyes
 Guary Béla
 Hajas Antal
 35 Hajas Gyula
 Hajnal Endre
 Haller József
 Dr. Haubner Rezső
 Haupt Gyula
 40 Hegedüs Gyula
 Hild Lipót
 Hofer József
 Hoffmann Ulrik
 Dr. Hoffner Elek
 45 Horváth Kristóf
 Jekelfalussy Sándor
 Dr. Kakas János
 Dr. Kania József
 Kár József
 50 Kellner György
 Kherndl Károly
 Király Béla
 Komjáthy Kálmán
 Kremser Károly
 55 Dr. Kretschy Sándor
 Kugler Alajos
 Kugler György
 Kund Frigyes
 Kund Tófor
 60 Dr. Lagler Aladár
 Lackner Albert
 Laky Demeter
 Lähne Vilmos
 Lehmann Viktor
 65 Lóskay Fidél
 Lukács Sándor
 Dr. Manninger Adolf
 Marusák Pál
 Mechle József
 70 Dr. Merényi Lajos
 Mohl Adolf
 Molnár István
 Müllner Mátyás

Nagy Károly
 75 Ocsovinyi Mihály
 Panuschka József
 Pavitesics Mihály
 Pickhardt Antal
 Dr. Pokorny Róbert
 80 Poller Endre
 Poszvék Sándor
 Poszvék Gusztáv
 Dr. Printz Ferencz
 Dr. Proszvimmer Sándor
 85 Rábel László
 Dr. Rác Ottó
 Reichenhaller Béla
 Rezsőffy György
 Ritter Vilmos
 90 Romwalter Alfréd
 Dr. Rosenfeld Náthán
 Rosta Ferencz
 Rupprecht Gyula
 Rupprecht Olivér
 95 Russ Oszkár
 Scheffer Ákos
 Schiller János
 Schischa Adolf
 Schladerer Alfréd
 100 Schmidt Károly
 Schneider Márton
 Dr. Schreiner Károly
 Dr. Schreiner Sándor
 Schummel Sándor
 105 Schurmann Szörény
 Dr. Schwarcz Ignác
 Schwartz Károly
 Dr. Schwartz Miklós, id.
 Dr. Schwartz Miklós, ifj.
 110 Schwáby Jakab
 Seltenhofer Frigyes
 Seyring Adolf
 Simon Ödön
 Stark Lajos
 115 Steiner Albert
 Steiner Ignác
 Stekly Ferencz
 Stessel József
 Storno Ferencz
 120 Stronski Ágost

Sugár Sándor
Szabó Antal
Szabó Károly
Szabai Simon
125 Szalai Péter
Dr. Szóka István
Takács Dénes
Dr. Tálos István
Thiering Gyula
130 Torkos József
Dr. Töpler Károly

Ullein József
Ullrich Gyula
Vadász Bánk
135 Dr. Vághy Béla
Vaniss Adolf
Vojtkó Pál
Dr. Wallner Ignác
Zalka Pál
140 Zehetner Károly
Zettl Gusztáv.

Ngs. Szabó Károly kir. tanácsos és tanfelügyelő urnak gyűjteménye.

Az 1899. évi február hó 27-én tartott választmányi ülés ft. Dr. Balics Lajos plébános ur indítványa folytán elhatározta, hogy az évi jelentésekbe fölveszi a magángyűjtemények leltárát az illető tulajdonosok beleegyezésével. Célja ezen határozatnak az, hogy a magángyűjteményeket ily módon köztudomásra juttatván, a tudománynak szolgálatot tegyen. Akárhány érdekes tárgy van magányosok birtokában, melyről jóformán senkinek sincsen tudomása, ennek folytán tudós szempontból kiindulva sincsen értéke. Csak a közzé tevés avatja föl e tárgyakat tudományos jelentőségüknek.

Első sorban választmányunk tagjának, Ngs. Szabó Károly kir. tanácsos urnak gyűjteményét tesszük közzé, azon oknál fogva, hogy igen sok tárgya vármegyénk egyes helyeire élénk világot vet. Igaz ugyan, hogy sok tárgya gyűjteményének újabb keletű, különösen a mi a majolikát és fayenceot illeti, de ezek közül is igen sok Sopron megyében készült. Vannak azonkívül e gyűjteményben oly praehistorikus dolgok is, kivált edények, melyek habár más megyékből valók, mégis élénk világot vetnek hazánk őskori állapotaira. Ezek közt legelsők a Muhi pusztáról való edények, melyek némelyike annyira összevág a mi leleteinkkel, hogy kétséget sem szenved, hogy egy és ugyanazon kultúrának termékei. Értem ez alatt a *hallstatti* edényeket, melyek akár Sopronmegyéből kerülhettek volna az annyira távol eső Borsodmegyébe.

A gyűjtemény a következő:

a) *Kőkori eszközök:*

Lapos kővéső (Bozról).

Csákányszerű átfurt gyöngyörű
serpentinfejsze (Győrről)

Átfurt nagy kőfejsze (Atád, So-
mogymegye).

Átfurt serpentin balta fele (So-
mogymegye.)

b) *Bronzkori fémtárgyak.*

A czinfalvi kincsből:

Nagy szárnyas véső.

Öblös köpüjű füles véső.

Ép sarló.

2 ép karperecz.

Lándzsa nyelének szorítója.

3 hegyetörött sarló.

23 drb sarlótöredék.

33 drb bronzrög.

21 drb különféle töredék.

4 késpengének hegye.

Kardpengének középső része.

Széles bronzpánt.

2 törött karperecz.

1 törött nyakgyűrű.

Ezek mindmegannyian beolvasztásra szánt dolgok miből könnyen vonható a következtetés, hogy a czinfalvi ezukorgyár közelében a bronzkor idején valami öntő-műhely lehetett.

Jobbaházáról:

2 hosszú tű gombos feje.

1 fogantyú.

2 üveges kup.

2 tű lapos feje.

1 központi körös diszű gomb.

1 nyakék vége.

9 töredék.

Lajta-Ujfaluról:

2 hosszukás kupfejű hullámosan görbitett tű.

Karvédő tekercs (4 karikás).

Karvédő tekercs (2 karikás).

2 sima karperecz.

Brennbergből:

Gyönyörű szép bronzkés.

c) Tenei koriak:

4 fibula 4 lánczczal Babotról.

Dióshéjú ép karperecz "

Babos gyöngyű karperecz Babotról.

Kotrott diszű karperecz Babotról.

Gyöngyös diszű karperecz töredéke Babotról.

11 karperecz Vulka-Pordányból.

Hornyolt karika V.-Pordányból.

a) Római koriak:

3 fibula Szárazvámról.

Szép kanál "

2 ezüst tű "

2 üveg "

Hordó alakú bronztégely a Bécsidombról.

Bronz phiola, Sopronból.

Bronz fogantyú "

Unczia Gyórról.

e) Középkoriak:

Zabla Szarvskőről.

4 patkó "

Buzogány "

Kés "

Nagy fejsze "

Keramikai dolgok:

Neolith koriak:

3 edény L.-Ujfaluról.

2 edény Vulka-Pordányról.

2 edény a Muhi pusztáról.

Bronz koriak:

10 edény Lajta-Ujfaluról.

2 edény Vulka-Pordányból.

3 edény a Muhi pusztáról.

Hallstattiak:

1 tál Széleskutról.

3 edény a Muhi pusztáról.

Teneiek:

Nagy tál Homokról.

Kis tál Beő-Sárkányról.

3 edény Babotról.

Rómaiak:

3 méceses Oszlopról.

2 bögre "

1 bögre Lajta-Ujfaluról.

1 bögre Vulka-Pordányból.

3 edény Sopronból.

Középkoriak:

2 korsó Frankóról.

Vegyések.

- 3 Dorfmeister.
- 1 Tintoretto.
- 1 Holbein iskolája.
- 1 Coreggio iskolája.
- 4 Hamilton rézmetszet.

- 2 Laudon aczélmetszet.
- Ereklyetartó feszület XVI. századból.
- Lámpaernyő fafaragással.
- Trébelt ezüst tál (magyar).
- II. Rákóczy Ferenczné kaszetája.

Tálak tányérok

korsók és csészék, (Fayence, majolika és porcellán) jegyzéke.

Felső-Péterfa (Sopron- megye)	Sopron (rég)	Wien Wienne
Tata (uj)	Kászony (erdő)	Miskolcz
Sopron (rég)	Sopronmegye (rég)	Kassa
Bakonybél	Wedgwood	"
Wien Wienne	Hollóháza	Wien Wienne
Sopron (rég)	Wien Meissen	Tata
Erdély	Prága	Delft
Prága (rég)	Herend	Herend
Holitsch	Hollóháza	Wien Wienne
Völcsej (rég) (Sopron- megye)	Herend	Holitsch
Mezőtur (uj)	Tata	Bécsi (rég)
Bakonybél	Wien Meissen	Csepreg (rég)
Delft	Venezia (rég)	Bakonybél
Ismeretlen	" "	"
Herend	" "	Wien Wienne
Delft	Kismarton	Miskolcz
Hollóháza	Igló	Bécsi (rég)
Delft	Herend (rég)	Sevres
Hollóháza	Bécsi (Hartmuth) (rég)	Miskolcz
Herend	Régi nép	Sevres
Sopron (rég)	Munkács	Uj
Delft	Angol (rég nép)	"
Wien Wienne	Magyar (rég nép)	Sopron
Delft	" " "	Frein
Pápa	" " "	Kassa
Delft	Wien Wienne	Pápa
Hollóháza	Wien Wienne	Tata
Delft	Magyar (rég nép)	Delft
Japán (uj)	Herend (rég)	"
Delft	Csepreg (rég)	"
	Kassa	Sopron (uj)
	Herend (rég)	Erdély

Czegléd
Csáva
Ismeretlen

Csészék és korsók:

Ismeretlen
"
Csáva
Czegléd
Erdély
Sopronmegye (rég)
"
Kapunár (rég)
Erdély
Ismeretlen
"
"
Erdély
Kapunár (rég)
Sopronmegye (rég)
"
Sopron
Csáva
Wien Wienne
Győr
Erdély
Tata
Erdély
Sopron (rég)
Győr
"
Sopronmegye (rég)
Bakonybél
Sopronmegye (rég)
Győr
"
"
Ungvár
Sopron
Sárospatak
Sopron
Bakonybél
"
Erdély
"
"
"

Erdély
Pásztó
Csáva
"
Pásztó
Kászony
Sopron (rég)
"
Bakonybél
Sopron (rég)
Japán
Nápoly
Japán
Wien Wienne
Japán
"
"
Nápoly
Lemberg
Kinai (rég)
"
"
Nápoly
Pécs (Zsolnai)
Ismeretlen
"
"
Pola
Pécs (Zsolnai)
Pola
Spode (angol)
"
"
"
"
"
"
Gaffagiolo (olasz XVI.
századból.)
Kinai (rég)
"
Delft
"
"
"
Meissen (rég)
Pécs (Zsolnai)

Miskolcz (uj)
Pécs (Zsolnai)
Budapest (Fischer)
Pápai (rég)
"
"
"
"
"
"
"
"
"
"
"
"
Wien Wienne
Ellnbogen
Wien Wienne
"
Ellnbogen
Drezda
Herend
Angol (uj)
Wien Wienne
Herend
Wien Meissen (rég)
Wien Wienne
"
"
"
Angol
Kolozsvár (Fischer)
"
"
"
"
"
"
Wien Wienne
Miskolcz (rég)
Holics
Miskolcz (rég)
Pécs (Zsolnai)
Wien Wienne
"
"
Prága régi
Wien Wienne (imitativ)
Wien Wienne
"
"

Angol	Bakonybél	Japán
Wien Wienne	Herrend	Nápoly
Holics	Gaffagiolo	Pest
Toroczko	Alcora (Spanyol?)	"
Delft	Ellnbogen	Prága
Pápa	Török	"
Wien Wienne	Firenze	"
Gaffagiolo	Pest	

70 drb különböző hamutartó (majolika, fajance és porcellán.)

A gyűjtemény darabszáma 325.

97 tányér és tál, 151 korsó és csésze.

